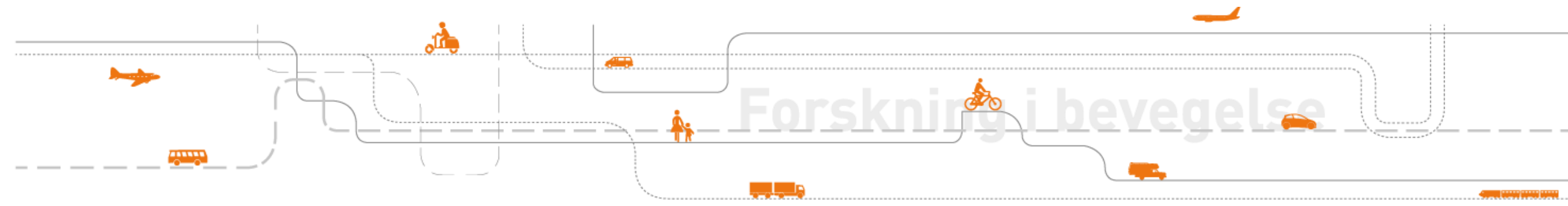

Velkommen til Kollektivforum!

Involvering i planlegging av kollektivtilbudet: Hvem, om hva, når og hvordan?

Digitalt, 19.9.2023

Spørsmålene

- Hvem involveres i planleggingen av ulike typer endringer i kollektivtilbudet i dag og ved hvilke typer endringer? Hvordan foregår dette?
- Hvilke krav og ønsker om mer eller annen type involvering fremmes, og av hvem?
- Hvem er det som bør involveres (mer) i planleggingen av kollektivtilbudet, hva slags endringer bør de involveres i planleggingen av, når, og på hvilke måter?
- Hvilke utfordringer kan slik involvering skape, og hvordan kan utfordringene håndteres? Hva er viktige usikkerheter, uenigheter og kunnskapsbehov?

Program

09.00 Velkommen og introduksjon til tema v/Aud Tennøy, TØI

09.20 Refleksjoner rundt dagens spørsmål basert på erfaringer fra egen virksomhet:

- Trude Flatheim, Ruter
- Martin Tvedt, Skyss
- Egil Holen, Innlandstrafikk

▪ **10.30 Pause 10 min**

▪ **10.40 Gruppediskusjoner**

Vi deler inn i grupper på 5-6 personer som diskuterer spørsmålene ut fra eget perspektiv og oppsummerer dette i powerpoint som skal presenteres i plenum

▪ **11.25 Plenum: Presentasjoner fra gruppene og diskusjon av disse**

▪ **12.00 Takk for i dag!**

Diskusjon om utvikling av selve kollektivtilbudet

FOKUS i dag:

- **Involvering i prosesser hvor man planlegger å gjøre endringer i kollektivtilbudet: Linjeføring/traseer, frekvens, stoppmønster, mv.**

IKKE fokus i dag:

- Takster, billettsystemer, universell utforming, mv.
- Informasjon ifm. at endringer som allerede er besluttet skal gjennomføres
- Informasjon ifm. uforutsette hendelser
- Prosesser knyttet til infrastrukturprosjekter (bybane, t-bane, bussvei, jernbane, holdeplasser, stasjoner, mv.), som håndteres gjennom pbl-systemet, mv.
- Hva som er 'best' å gjøre
- Prosesser knyttet til arealutvikling, til veibygging eller til andre endringer i transportsystemene utenom kollektivtilbudet

Bakgrunn

- Planlegging av kollektivtilbudet handler mye om prioriteringer innenfor begrensede ressurser - hva er de høyest prioriterte målene?
- Målkonflikter – strategiske valg – skal tilbudet utvikles:
 - Slik at ‘alle’ og ‘alle steder’ får et tilbud og kan komme seg rundt (‘spre tilbudet’), eller
 - Slik at flest mulig får et konkurransedyktig tilbud versus bil for å bidra til et effektivt og miljøvennlig transportsystem (‘konsentrere tilbudet’)?
 - Realitet: Litt av begge deler (skoleskyss!)
- Mer til byene eller mer til spredtbygde områder utenfor byene?
- Alle (kommuner, områder, folk, utbyggere...) vil ha ‘best mulig’ tilbud til seg
- Endringer gir ofte positive effekter for noen og negative for andre
- Er det OK at kollektivselskapene ‘bestemmer alt’, eller er det logisk å involvere flere?
- For eksempel a la medvirkning i arealplansaker etter plan- og bygningsloven?

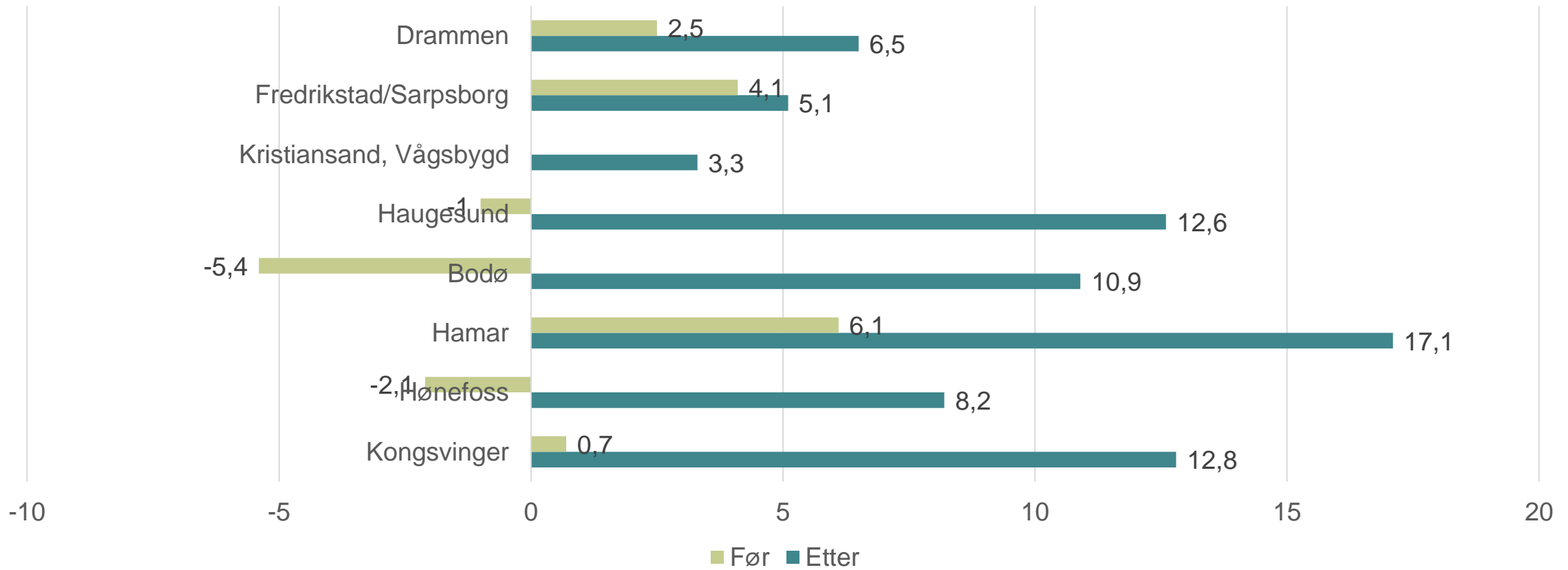
Anbefaling fra forskningen hvis målet er flest mulig passasjerer

- Færre, rettere, raskere og tydeligere (pendel)linjer med høyere frekvens, akseptable gangavstander – som et gir et enkelt og oversiktlig tilbud
 - Konsentrere ressursene til korridorer som forbinder områder med mange innbyggere, arbeidsplasser, aktiviteter
 - Forenkle sone- og billettsystemer
 - Forsterke og forenkle informasjon og markedsføring
-
- Anbefalingene er basert på forskning i store byer i ulike deler av verden
 - Små byer er annerledes (bl.a. tetthet, bystruktur, kollektivsystem, biltilgjengelighet, kultur)
 - Funker også på mindre norske byer?

Tennøy (2022) [Patronage effects of changes to local public transport services in smaller cities - ScienceDirect](#)

Resultater: Ja - det fungerer

Årlig prosentvis endring i passasjertall (gjennomsnitt) i årene før og etter endringer

Tennøy (2022) [Patronage effects of changes to local public transport services in smaller cities - ScienceDirect](#)

Forklaring på 'suksess i norske byer'

- Kompetanseheving!
- Mindre politisk styring gir mer effektiv bruk av ressursene

- Ikke vurdert 'sosial rettferdighet'
- Hva er rettferdig??? En viktig del av diskusjonen

Tennøy (2022) [Patronage effects of changes to local public transport services in smaller cities - ScienceDirect](#)

Hvordan foregår det i dag?

- Stortinget bestemmer 'rammetilskudd til FK' i statsbudsjettet, og midler fordeles mellom FK etter en definert 'nøkkel'
 - Vs kommuner, NTP, helse, mv.
- Fylkestinget bestemmer hvor mye av midlene som skal brukes til kollektivtilbud
 - Vs kollektivinvesteringer, vei, VGS, tannhelse, regional planlegging, mv.
- Kollektivselskapene bestemmer hvordan midlene skal brukes til utvikling av i kollektivtilbudet (?)
 - Har eksisterende systemer, bygger videre på dem
- **Når og hvordan bestemmer kollektivselskapene(?) hvilke endringer de skal gjøre? Hvem blir involvert? Hvem tar beslutningen? Hvem konsulteres?**
 - Regional transportplan? Egne utredninger og strategier? Utarbeiding av anbudsinvitasjoner? Annet?
 - Legges det frem for og vedtas av Fylkestinget? Styret i kollektivselskapet?
 - Diskuterer man med kommuner, FK (plan og samferdsel), transportselskapene, organisasjoner, innbyggere?
 - Sendes planer eller strategier på noen form for høring el.l.?
 - Kommuniseres det med kunder/passasjerer via spørreundersøkelser, paneler eller 'klager'? Annet?
 - Involvering gjennom bråk i aviser, mv. etterfulgt av krav fra politikere?

Hvem er involvert og hvem (mener man) bør involveres mer?

- Politikere: Fylkesting?
- Politikere: Kommunestyre/bystyre?
- Administrasjonen i fylker (samferdsel og areal)
- Administrasjonen i kommuner (samferdsel, areal, mfl.)?
- Næringsliv, organisasjoner, mv.?
- Velforeninger og interesseforeninger i ulike områder?
- Innbyggere generelt?
- Dagens passasjerer/kunder?
- Utbyggere, grunneiere, mv.?
- Andre?

Hva (mener man) bør flere involveres i diskusjoner av?

- Mål og prioriteringer?
 - Flest mulig passasjerer eller mest mulig 'likt'?
 - Fordeling og endring fordeling av midler mellom bygd og by?
- Strategier og alternativer?
 - Sikre alle kollektivtilgjengelighet (spre) eller gi flest mulig et konkurransedyktig tilbud (samle)?
- Konkrete endringer av traseer, frekvens, stoppmønster, mv. og endringer i disse?
- Alt dette?
- Annet? Hva? (innenfor det som er i fokus her i dag!)

- Fordeling av rammetilskudd til FK og kollektivtransport (nøkkel) i statsbudsjettet?
- Fordeling av midler (andel) til kollektivtransport innenfor fylkesbudsjettet?

Når, eller i hvilke typer prosesser, bør det involveres (mer)?

- Ved 'oppstart av planarbeid', ved 'diskusjon av ulike alternativer' eller ved 'forslag som skal legges frem til beslutning'?
 - Regional transportplan/ regional areal- og transportplan?
 - Kollektivselskapenes strategiske planer?
 - Ved utarbeiding av anbudsinvitasjoner?
 - Når det – av ulike grunner – gjøres endringer i kollektivtilbudet (linjer, frekvens, mv.)?
- Fortløpende?
 - Gjennom dialog med FK - politikere og adm. (samferdsel og plan) ?
 - Gjennom dialog med K - politikere og adm. (samferdsel og plan) ?
 - Med kunder – gjennom spørreundersøkelser, paneler, klager, mv.?
 - Gjennom dialog med andre? Hvem?

Hvordan kan slik involvering skje?

Når kollektivselskapene jobber med å planlegge endringer:

- Legge alternativer og planer ut på offentlig høring – som planer etter pbl – be om innspill fra alle? Det gjøres slik i Danmark
- Legge planer og alternativer ut på høring – og be om innspill fra noen definerte aktører (fylkeskommunens avdelinger, kommuner, andre)? Hvor åpent/ lukket?
- Dialog i møter med definerte aktører (administrasjon og/eller politikere i fylkeskommuner og kommuner) – for å informere, forklare og få innspill?
- Gjennomføre åpne informasjonsmøter for å informere, forklare og få innspill?
 - Kanskje særlig i områder som får redusert/ dårligere tilbud?
- Informere gjennom div. kanaler, inkludert presse, om hvilke endringer man vurderer å gjøre: Alternativer, konsekvenser, anbefalinger – for å få frem reaksjoner?
- Fortløpende – med ulike grupper – som i forrige PP?
- Annet? Hva?

Utfordringer ved involvering og 'medvirkning'

- Innebygde målkonflikter og prioriteringer ('likt' versus 'best utnyttelse', mm.)
 - Hva er målene, hvilke er høyest prioritert, hvem bestemmer det?
- Ulike folk og kommuner/områder ønsker ulike ting – 'kamp om ressurser'
 - Man blir nok ikke enige om hvilke endringer som er 'best' å gjøre selv om man snakker sammen
- Kan bidra til at 'de som roper høyest vinner' – selv om det verken er effektivt eller rettferdig
- Skal det være informasjon? Høring (for å få innspill)? Medvirkning (for å 'utvikle sammen')?
- Hvor mye skal involveringen kunne påvirke tilbudet?
- Forventningsavklaring: Må avklare tydelig hva som 'er til diskusjon' og hva som 'er gitt' – ikke gi de som vil involvere seg inntrykk av at de kan påvirke mer enn de kan
- Helhet versus enkeltinnspill – langsiktighet og forutsigbarhet er viktig for å lykkes!
- Kobling mot arealutvikling – super viktig! – hvordan få til *det* bedre?
- Forskjellig kontekst mellom og i fylkene (by – utkant av by – ruralt...) – viktig å ha med seg
- Tidsaspektet: Planlegger langt frem i tid, motstand kommer når ting gjennomføres
- Ressursbruk i kollektivselskapene
- Andre utfordringer? Hvilke er viktigst? Hvordan kan utfordringene håndteres?

Gruppediskusjoner

- De som ikke skal delta aktivt i gruppediskusjonene bes om å logge seg ut (kan logge seg inn igjen for plenum)
- Vi deler dere inn i grupper – dere må godkjenne invitasjonen som dukker opp!
- Bruk PPen som ble sendt ut sammen med lenken til seminaret
- Bestem hvem som skal få ting inn i PP og hvem som skal presentere
- Dere blir hentet inn igjen i plenum kl. 11.25